

מדינת ישראל

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il; דוא"ל: info@cbs.gov.il; פקס: 02-6521340

ירושלים, י"ב בטבת, תשפ"ד
24 בדצמבר, 2023
413/2023

מקבלי תארים אקדמיים מישראל ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר ב-2022 Recipients of Israeli Academic Degrees who Stayed Abroad Three Years and More in 2022

ההודעה נכתבה בשיתוף ובמימון של המועצה הלאומית למחקר ופיתוח במשרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה.

- **42,124 (5.5%) ממקבלי תארים¹ ממוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016),² שהו בחו"ל שלוש שנים ויותר נכון לשנת 2022.³**
- אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה במיוחד בקרב מקבלי תארים בתחומי המדעים המדויקים וההנדסה לעומת מקבלי תארים בתחומי מדעי הרוח והחברה - פי 1.6 בתואר ראשון, פי 2.2 בתואר שני ופי 3.2 בתואר שלישי.
- באחוז מקבלי התארים השוהים בחו"ל 6-9 שנים מקבלת התואר חלה מגמה של ירידה מתונה. 3.5% ממקבלי התארים בשנים 2004-2007 שהו בחו"ל בשנת 2013, ואילו 2.8% ממקבלי התארים בשנים 2013-2016 שהו בחו"ל בשנת 2022. עם זאת, בתואר שלישי כן חלה עלייה.
- אחוזים גבוהים של שוהים בחו"ל היו בקרב מקבלי תואר שלישי במתמטיקה (24.3%) ובמדעי המחשב (21.2%), והם היו גבוהים גם לעומת שנת 2021.
- בקרב מקבלי תואר שני ברפואה אחוז השוהים בחו"ל גבוה יחסית - 8.2%, אך נמוך לעומת שנת 2021.
- בתואר שני אחוז גבוה של שוהים בחו"ל היה בקרב מקבלי תואר במוזיקה (19.6%), במדעי המחשב (15.6%), בפיזיקה (11.6%) ובאנגלית - שפה וספרות (11.4%).
- בתואר ראשון אחוז גבוה של שוהים בחו"ל היה בקרב מקבלי תואר במוזיקה (22.8%), בלימודי מזרח אסיה (14.8%) ובתולדות האומנות (13.4%).

¹ כולל: תואר ראשון, תואר שני, תואר שני ברפואה (M.D.) ותואר שלישי (Ph.D.). ההתייחסות היא לתואר הגבוה ביותר שקיבל האדם.

² שנת לימודים מתחילה במהלך שנה לועזית אחת ומסתיימת במהלך השנה הלועזית שאחריה. כך למשל, שנת תש"ן החלה ב-1989 והסתיימה ב-1990.

³ הבדיקה נעשתה נכון לשנת 2022, והנתונים הוקבלו למאגר ישראלים השוהים בחו"ל. ראו: סבח מ' (2012). מאגר תושבים ישראלים בחו"ל. סדרת ניירות טכניים. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. אין בשהייה של שלוש שנים בחו"ל כדי להעיד על כוונות להישאר בחו"ל.

- אחוז השוהים בחו"ל שקיבלו את התואר הראשון שלהם **מאוניברסיטאות** (7.7%) היה גבוה משמעותית מהאחוזים של מקבלי תואר ראשון **ממכללות אקדמיות** (4.6%), **מהאוניברסיטה הפתוחה** (4.4%) ו**ממכללות אקדמיות לחינוך** (2.0%).
- אחוז **הגברים** השוהים בחו"ל גבוה מאחוז **הנשים** (6.7% לעומת 4.7%, בהתאמה).
- אחוז **היהודים** השוהים בחו"ל גבוה מאחוז **הערבים** (5.6% לעומת 1.8%, בהתאמה), אך בתואר שלישי הפער מצטמצם (10.6% ו-9.5%, בהתאמה).
- אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר היה גבוה יחסית בקרב **ילידי חו"ל** שקיבלו תואר בארץ, ובמיוחד בקרב **ילידי בריה"מ (לשעבר) וברזיל** שקיבלו תואר **שלישי** בארץ (26.2% ו-18.6%, בהתאמה), ובקרב **ילידי קנדה וארה"ב** שקיבלו בארץ **תואר שני ברפואה** (26.2% ו-22.3%, בהתאמה). אחוז ילידי הארץ (4.2%) היה נמוך מהאחוז של ילידי חו"ל בכל התארים.
- האחוז של **מקבלי תארים שלאחד מהוריהם יש תואר אקדמי** היה גבוה יותר בקרב אלו ששהו שהייה ממושכת בחו"ל לעומת אלו שלא שהו בחו"ל - 68.4% לעומת 50.6%, בהתאמה.
- **מקבלי תואר שלישי אשר היו חברי סגל במוסדות להשכלה גבוהה** כמעט ולא שהו בחו"ל גם עשור לאחר כניסתם לסגל.

למטא דאטה (הגדרות והסברים)

האוכלוסייה בהודעה כוללת אנשים שהוענק להם תואר אקדמי (תואר ראשון, תואר שני, תואר שני ברפואה ותואר שלישי) מהמוסדות להשכלה גבוהה בישראל במסגרת טקסי המוסדות אשר התקיימו בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016).

המוסדות להשכלה גבוהה בישראל כוללים את האוניברסיטאות (לרבות האוניברסיטה הפתוחה, אלא אם כן צוין אחרת), המכללות האקדמיות והמכללות האקדמיות לחינוך.

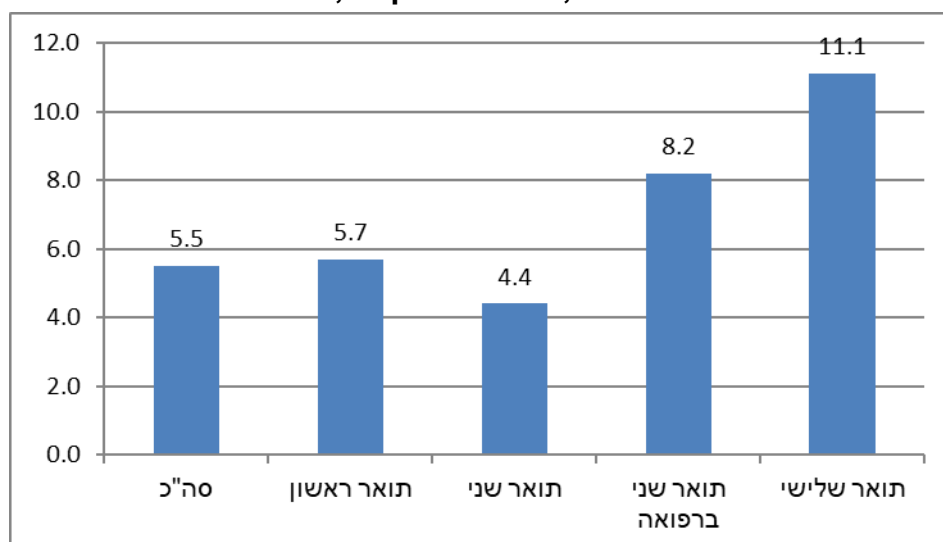
הנתונים מתייחסים לשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016), למעט נתוני המכללות האקדמיות לחינוך המתייחסים לשנים תשנ"ד-תשע"ו (1994-2016).

בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016), 763,463 אנשים קיבלו תארים אקדמיים⁴ ממוסדות ההשכלה הגבוהה

בישראל. בשנת 2022, 5.5% מהם (42,124) שהו בחו"ל שלוש שנים ויותר.⁵

אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה במיוחד בקרב **מקבלי תואר שלישי** (11.1%) ובקרב **מקבלי תואר שני ברפואה** (8.2%).

תרשים 1 - מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי תואר אקדמי, אחוזים

תחומי לימוד

בקרב **מקבלי תארים בתחומי המדעים המדויקים וההנדסה**,⁶ אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר גבוה משמעותית לעומת **תחומי מדעי הרוח והחברה**⁷ - פי 1.6 בתואר ראשון, פי 2.2 בתואר שני ופי 3.2 בתואר שלישי. באמצע שנות ה-90 חלה ירידה באחוז השוהים בחו"ל. חלק מההסבר נובע מכך שבתקופה זו הייתה התרחבות של מערכת ההשכלה הגבוהה (בעיקר של המכללות האקדמיות), ואוכלוסיית מקבלי התארים הפכה להטרוגנית יותר.

⁴ כולל: תואר ראשון, תואר שני, תואר שני ברפואה (M.D.) ותואר שלישי (Ph.D.). ההתייחסות היא לתואר הגבוה ביותר שקיבל האדם.

⁵ לאורך ההודעה בכל מקום שכתוב שוהים בחו"ל או שהו שהייה ממושכת בחו"ל הכוונה למקבלי תארים ששהו שלוש שנים ויותר בחו"ל.

⁶ המדעים המדויקים וההנדסה כוללים: רפואה, מקצועות עזר רפואיים, מתמטיקה סטטיסטיקה ומדעי המחשב, המדעים הפיזיקליים, המדעים הביולוגיים, חקלאות, הנדסה ואדריכלות.

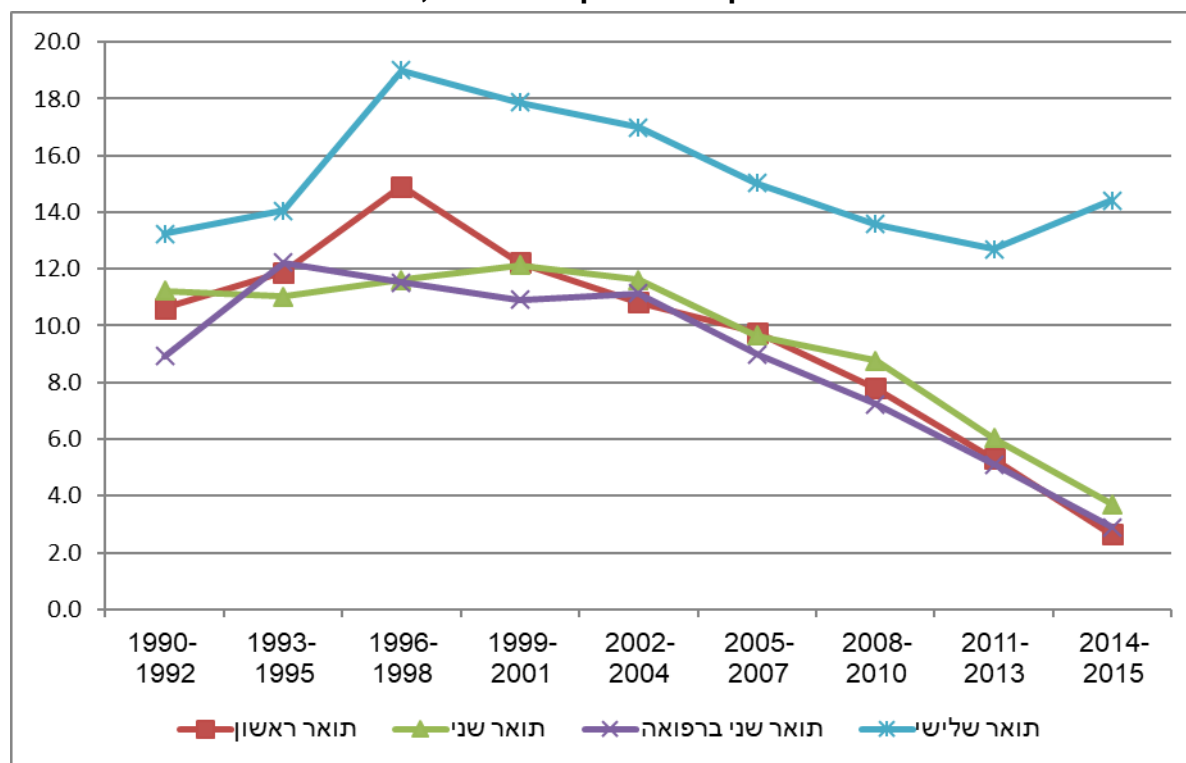
⁷ מדעי החברה והרוח כוללים: מדעי הרוח הכלליים, שפות ספרויות ולימודים רגיונליים, אמנות אומנויות ואומנות שימושית, תוכניות לימוד מיוחדות ושונות במדעי הרוח, מדעי החברה, עסקים ומדעי הניהול, משפטים.

**לוח א - מקבלי תארים בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022,
לפי שנת קבלת התואר ותחום הלימודים, אחוזים**

תואר שלישי במדעים המדויקים והנדסה	תואר שלישי במדעי החברה והרוח	תואר שלישי סה"כ	תואר שני ברפואה	תואר שני במדעים המדויקים והנדסה	תואר שני במדעי החברה והרוח	תואר שני סה"כ	תואר ראשון במדעים המדויקים והנדסה	תואר ראשון במדעי החברה והרוח	תואר ראשון סה"כ	אחוז השוהים שהייה ממושכת מסך כל מקבלי התארים	סך כל מקבלי התארים	
14.9	4.7	11.1	8.2	8.1	3.6	4.4	7.9	4.9	5.7	5.5	42,124	סה"כ
13.2	6	11.5	8.9	11.2	5	7.2	10.6	7.5	8.6	8.4	1,915	תש"ן-תשנ"ב 1992-1990
14	5.3	11.9	12.2	11	4.4	6.6	11.9	7.7	9	8.7	2,474	תשנ"ג-תשנ"ה 1995-1993
19	5.6	15.4	11.5	11.6	4.5	6.3	14.9	8.1	9.8	9.2	4,038	תשנ"ו-תשנ"ח 1998-1996
17.9	5.3	13.7	10.9	12.1	4.8	5.8	12.2	7.3	8.6	8	4,969	תשנ"ט-תשס"א 2001-1999
17	5.9	12.5	11.1	11.6	4.9	5.9	10.8	6.6	7.9	7.5	5,777	תשס"ב-תשס"ד 2004-2002
15	4.1	10.2	9	9.6	4.6	5.5	9.8	5.4	6.6	6.4	6,171	תשס"ה-תשס"ז 2007-2005
13.6	4.8	10	7.2	8.8	4.3	5.1	7.8	4.7	5.5	5.6	6,220	תשס"ח-תש"ע 2010-2008
12.7	3.8	9.2	5.1	6	3.1	3.5	5.3	3.8	4.2	4.1	6,068	תשע"א-תשע"ג 2013-2011
14.4	4.3	10.6	2.9	3.7	2.1	2.4	2.7	2.2	2.3	2.6	4,492	תשע"ד-תשע"ו 2016-2014

אחוז השהים בחו"ל נמוך יחסית בקרב אנשים שקיבלו את התואר בשנים המאוחרות (תשע"א-תשע"ו) -
 (2016-2011). עם זאת, בתואר שלישי במדעים מדויקים חלה עלייה בשהייה הממושכת בחו"ל בקרב מקבלי תואר
 בשנים אלו.

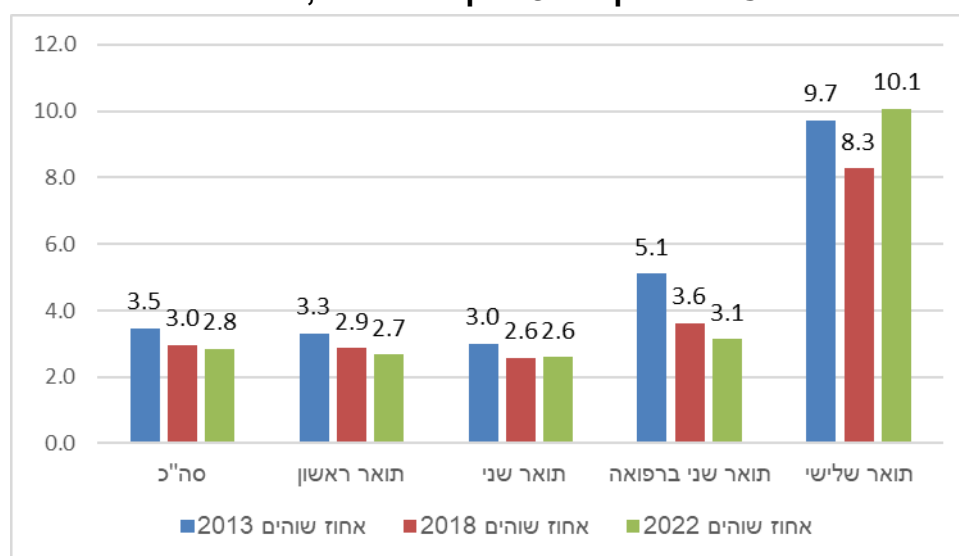
תרשים 2 - מקבלי תארים במדעים מדויקים ובהנדסה ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי תואר אקדמי ושנת קבלת התואר, אחוזים

מגמות בשהייה הממושכת בחו"ל

כדי לבדוק את מגמת השהייה הממושכת בחו"ל נעשתה השוואה של תקופת זמן אחידה של 6-9 שנים מסיום התואר בשלוש נקודות זמן (2013, 2018, 2022). כפי שניתן לראות בתרשים 3, חלה מגמת ירידה קלה באחוז השהים שהייה ממושכת (6-9 שנים לאחר קבלת התואר), אם כי בתואר שלישי חלה עלייה בנקודת הזמן האחרונה. 3.5% מאלו שקיבלו תארים בשנים 2004-2007 שהו שהייה ממושכת בחו"ל, 6-9 שנים לאחר קבלת תואר (בשנת 2013), לעומת 3.0% ממקבלי התארים בשנים 2009-2012 ו-2.8% ממקבלי התארים בשנים 2013-2016. גם בקרב מקבלי תואר שני ברפואה מגמת הירידה בשהייה הממושכת התמתנה בשנים 2013-2016, (אחוז השהים בחו"ל ירד לעומת השנים הקודמות). בקרב מקבלי תואר שלישי ירד אחוז השהים מ-9.7% בקרב מקבלי התארים בשנים 2004-2007 ל-8.3% בקרב מקבלי התארים בשנים 2009-2012, אך עלה משמעותית ל-10.1% בקרב מקבלי תארים בשנים 2013-2016.

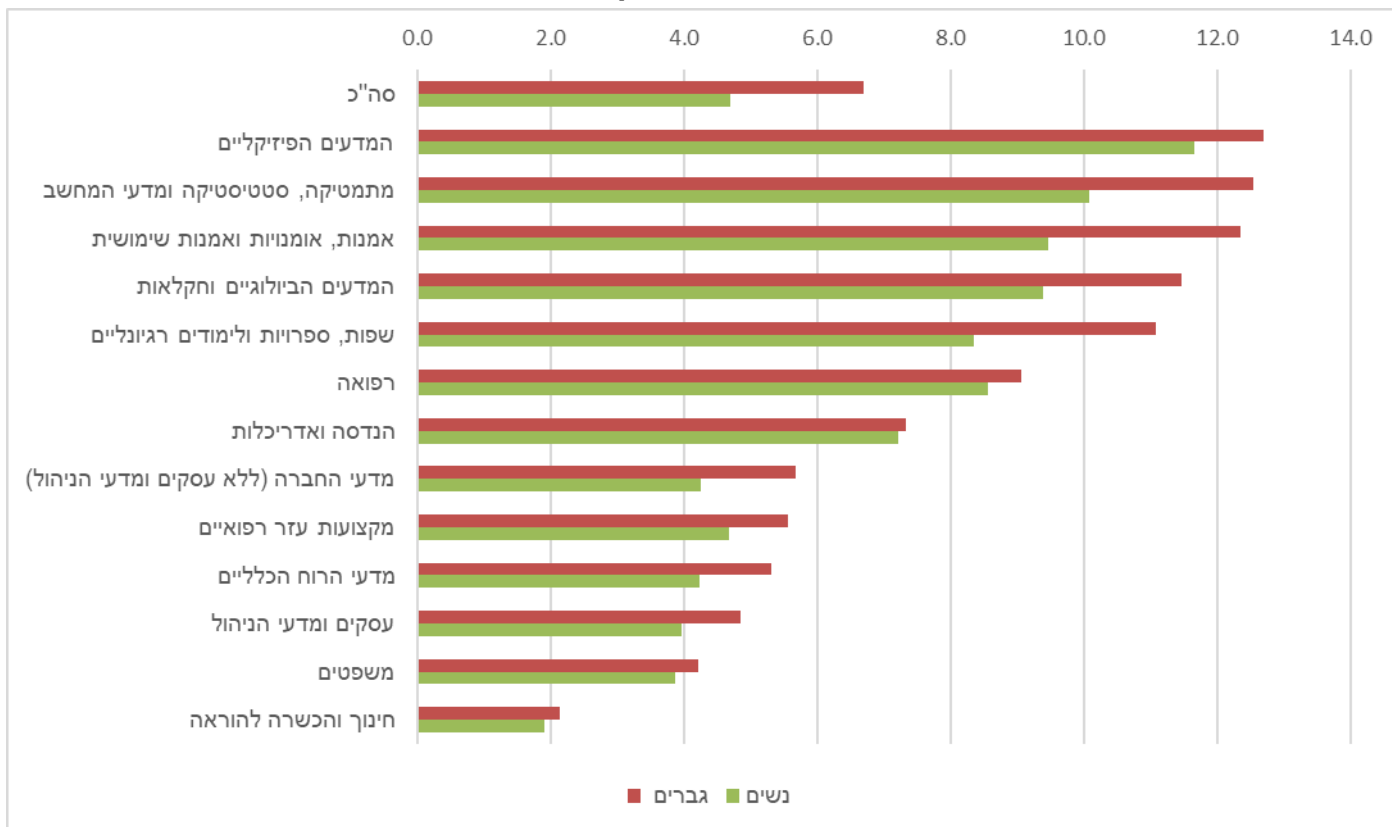
**תרשים 3 - שהייה ממושכת בחו"ל בשנת 2013 (של מקבלי תארים בשנים 2004-2007),
בשנת 2018 (של מקבלי תארים בשנים 2009-2012) ובשנת 2022 (של מקבלי תארים בשנים 2013-2016)
לפי תואר אקדמי ושנת קבלת התואר, אחוזים**

תחומי לימוד מפורטים ומין

מבין מקבלי התארים בכל התארים בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) האחוז הגבוה ביותר של שוהים בחו"ל היה בקרב **בוגרי המדעים הפיזיקליים** ובקרב **בוגרי מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב** (כ-12.3% ו-11.8%, בהתאמה). האחוז הנמוך ביותר של שוהים בחו"ל היה בקרב בוגרי תארים **בחינוך והכשרה להוראה** (1.9%). אחוז **הגברים** השוהים בחו"ל היה גבוה פי 1.4 מאחוז **הנשים**, בדומה לשנה הקודמת (6.7% לעומת 4.7%, בהתאמה). אחוז הגברים גבוה יותר בכל התארים ובכל התחומים, אך הפער גדול במיוחד בתחומים אמנות, אומנויות ואמנות שימושית (הפרש של 2.9%) ושפות, ספרויות ולימודים רגיונליים (הפרש של 2.7%, קטן מהשנה הקודמת) ובמתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב (הפרש של 2.5%). ההפרש הנמוך ביותר בין גברים לנשים היה בתחומים הנדסה ואדריכלות (0.1%).

תרשים 4 - מקבלי תארים* בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי תחום לימודים ומין, אחוזים

* כולל: תואר ראשון, תואר שני, תואר שני ברפואה (M.D.) ותואר שלישי (Ph.D.).

מקצועות לימוד נבחרים

האחוז הגבוה ביותר של מקבלי תואר ראשון ושני ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר נמצא כבר כמה שנים בקרב מקבלי תואר במוזיקה (22.8% ו-19.6%, בהתאמה). אחוזים גבוהים נמצאו גם בקרב מקבלי תואר ראשון בלימודי אנגלית - שפה וספרות, בלימודי תולדות האומנות, תולדות התיאטרון וקולנוע וטלוויזיה. בתואר שני אחוזים גבוהים נמצאו גם בקרב מקבלי תואר בלימודי מדעי המחשב, יחסים בין-לאומיים, כימיה ופיזיקה. בתואר שלישי האחוז הגבוה ביותר נמצא בקרב מקבלי תואר במתמטיקה (24.3%) ובמדעי המחשב (21.2%). אחוזים גבוהים נמצאו גם בקרב מקבלי תואר שלישי במקצועות גנטיקה וביולוגיה.

לוח ב1 - מקבלי תואר ראשון בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי מקצועות לימוד נבחרים שבהם אחוז גבוה של שוהים בחו"ל

מקצוע לימוד	מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו מספרים מוחלטים	מתוכם: שוהים בחו"ל 3 שנים ויותר אחוזים
מוזיקה	1,652	22.8
אנגלית - שפה וספרות	3,194	18.0
לימודי מזרח אסיה	1,891	14.8
תולדות האומנות	2,207	13.4
מתמטיקה	4,988	13.2
פיזיקה	2,218	11.6
מדעי המחשב	21,322	10.6
תולדות התיאטרון	1,315	10.3
קולנוע וטלוויזיה	2,505	10.1
כימיה	1,482	9.8
ביולוגיה	5,315	9.8
ארכיטקטורה ובינוי ערים	3,856	8.9
פסיכולוגיה	6,277	8.4
הנדסת מחשבים - מדעי המחשב	5,417	7.8
סיעוד	9,552	6.3
משפטים	37,018	4.8
עבודה סוציאלית	7,954	4.2
חינוך	6,087	3.5
לשון עברית	1,329	3.1
הנדסת בניין	1,649	2.2
הפרעות בתקשורת	1,536	2.2
הכשרה להוראה	64,142	1.9
ניהול משאבי אנוש	1,934	1.6
מינהל ציבורי	1,245	1.5

לוח ב2 - מקבלי תואר שני בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי מקצועות לימוד נבחרים שבהם אחוז גבוה של שוהים בחו"ל

מקצוע לימוד	מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו מספרים מוחלטים	מתוכם: שוהים בחו"ל 3 שנים ויותר אחוזים
מוזיקה	500	19.6
מדעי המחשב	3,230	15.6
מתמטיקה	1,176	12.9
יחסים בין-לאומיים	844	12.1
כימיה	1,022	11.7
פיזיקה	1,126	11.6
אנגלית - שפה וספרות	1,022	11.4
כלכלה	3,592	7.4
תקשורת	1,461	5.0
סוציולוגיה ואנתרופולוגיה	3,237	5.0
מינהל עסקים	53,292	4.7
היסטוריה של ארצות האסלאם	1,579	4.6
הנדסת מערכות	1,153	4.3
פסיכולוגיה	5,492	3.7
מדעי המדינה	12,242	3.4
סיעוד	1,788	2.9
פסיכולוגיה חינוכית	1,439	2.5
משפטים	15,725	2.5
חינוך מיוחד	2,328	2.0
תנ"ך, מקרא	1,234	1.7
יהדות	1,181	1.7
דידקטיקה	2,154	1.7
עבודה סוציאלית	9,529	1.6
טיפול באמצעות אומנויות	1,591	1.5
היסטוריה ישראלית	2,924	1.4
לשון עברית	808	1.4
תלמוד, תורה שבע"פ	921	1.2
חינוך	10,220	1.1
ייעוץ חינוכי	5,189	1.0
לימודי ארץ ישראל	1,188	0.4

לוח ב3 - מקבלי תואר שלישי בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי מקצועות לימוד נבחרים שבהם אחוז גבוה של שוהים בחו"ל

מקצוע לימוד	מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו מספרים מוחלטים	מתוכם: שוהים בחו"ל 3 שנים ויותר אחוזים
מתמטיקה	626	24.3
מדעי המחשב	961	21.2
גנטיקה	689	17.7
ביוכימיה	748	17.3
פיזיקה	1,415	15.3
מדעי הרפואה	614	14.3
כימיה	1,615	14.1
הנדסת חשמל	690	13.8
ביולוגיה	1,047	12.7
מדעי המדינה	401	7.0
פסיכולוגיה	1,022	6.9
עבודה סוציאלית	519	2.7
חינוך	1,000	1.5

סוגי מוסדות

אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר, אשר קיבלו את התואר הראשון שלהם מאוניברסיטאות (7.7%) היה גבוה משמעותית מזה של מקבלי תואר ראשון ממכללות אקדמיות, ממכללות אקדמיות לחינוך ומהאוניברסיטה הפתוחה.⁸ אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר מתוך מקבלי תואר ראשון מהמכללות האקדמיות לחינוך היה הנמוך ביותר (2.0%). בכל מסגרות הלימוד אחוז השוהים בחו"ל היה גבוה יותר בתחומי המדעים המדויקים וההנדסה.

לוח ג - מקבלי תואר ראשון בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי תחום לימוד וסוג מוסד, אחוזים

סוג מוסד	סה"כ	מתוך סה"כ: מדעי החברה והרוח	מתוך סה"כ: המדעים המדויקים וההנדסה
סה"כ	5.7	4.9	7.9
אוניברסיטאות	7.7	6.9	9.2
מכללות אקדמיות	4.6	4.4	5.4
מכללות אקדמיות לחינוך	2.0	2.0	-
האוניברסיטה הפתוחה	4.4	3.9	10.7

- = חוסר מקרים

⁸ רוב מקבלי התארים בשנים המוקדמות יותר היו מהאוניברסיטאות, וכפי שנזכר לעיל יש קשר בין מועד קבלת התואר לאחוז השוהים בחו"ל. עם זאת, מבדיקה נמצא כי גם בשנים מאוחרות יותר אחוז בוגרי האוניברסיטאות השוהים שהייה ממושכת בחו"ל גבוה יותר מבוגרי שאר סוגי המוסדות.

אוניברסיטאות⁹

האחוז הגבוה ביותר של שוהים שלוש שנים ויותר בחו"ל נמצא בקרב בוגרי **מכון ויצמן למדע** (19.2%)¹⁰ והנמוך ביותר - בקרב בוגרי **אוניברסיטת אריאל בשומרון** (1.5%).

בתואר ראשון האחוז הגבוה ביותר של שוהים בחו"ל נמצא בקרב בוגרי מדעי החברה והרוח **בטכניון** (14.3%) ובאוניברסיטה העברית (11.8%).

לוח ד - מקבלי תארים מאוניברסיטאות בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי תחום לימוד ומוסד קבלת התואר

מוסד קבלת התואר	סך הכל	תואר ראשון במדעי החברה והרוח	תואר ראשון במדעים והנדסה	תואר שני במדעי החברה והרוח	תואר שני במדעים והנדסה	תואר שני ברפואה	תואר שלישי במדעי החברה והרוח	תואר שלישי במדעים והנדסה
סך הכל	6.8	6.9	9.2	4.0	8.2	8.2	4.7	14.9
מכון ויצמן למדע	19.2	-	-	-	18.9	-	0.0	21.4
הטכניון	11.4	14.3	11.1	9.5	10.8	7.8	8.1	17.7
האוניברסיטה העברית	8.9	11.8	10.7	5.6	8.8	8.5	6.4	13.7
אוניברסיטת תל אביב	8.8	11.3	9.2	6.0	8.8	7.7	5.4	14.2
אוניברסיטת בן גוריון בנגב	5.8	5.3	7.9	3.3	6.2	9.9	4.2	11.1
אוניברסיטת חיפה	4.5	6.2	6.7	2.3	3.6	-	3.8	11.0
אוניברסיטת בר-אילן	3.3	3.2	7.6	2.5	6.5	-	2.9	6.8
אוניברסיטת אריאל בשומרון	1.5	1.5	1.3	1.1	3.9	-	-	-

- = חוסר מקרים

מכללות אקדמיות¹¹

האחוז הגבוה ביותר של מקבלי התארים מהמכללות האקדמיות בשנים תשנ"ד-תשע"ו (1994-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר, היה בקרב מקבלי התארים מהאקדמיה למוסיקה ולמחול (16.5%) ולאחריו בקרב מקבלי התארים מבצלאל (11.1%). 12.5% ממקבלי תואר ראשון ו-11.8% ממקבלי תואר שני במדעים מדויקים ובהנדסה מהמרכז הבינתחומי הרצליה שהו בחו"ל, וכך גם 11.0% ממקבלי תואר ראשון ו-14.1% ממקבלי תואר שני במקצועות האלה מהמכללה האקדמית תל-אביב-יפו. במחצית מהמכללות האקדמיות יש פחות מ-3.0% שוהים בחו"ל.

⁹ לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.

¹⁰ יש לציין כי במכון ויצמן למדע לומדים לקראת תואר שני ותואר שלישי בלבד.

¹¹ נתוני המכללות האקדמיות התקבלו משנת תשנ"ד (1994).

לוח ה - מקבלי תארים ממכללות אקדמיות נבחרות בישראל בשנים תשנ"ד-תשע"ו (1994-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי תחום לימוד ומוסד קבלת התואר, אחוזים

מכללות אקדמיות	סך הכל	תואר ראשון במדעי החברה והרוח	תואר ראשון במדעים והנדסה	תואר שני במדעי החברה והרוח	תואר שני במדעים והנדסה
סך הכל	4.3	4.4	5.4	2.8	4.7
האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים	16.5	17.0	-	13.9	-
בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים	11.1	12.4	7.8	7.2	-
הבינתחומי הרצליה	10.2	9.9	12.5	10.4	11.8
שנקר - הנדסה. עיצוב. אמנות	8.0	9.8	6.0	-	-
האקדמית תל אביב-יפו	7.8	7.0	11.0	1.4	14.1
מכון טכנולוגי חולון	6.1	6.6	6.2	4.4	2.3
אפקה - המכללה האקדמית להנדסה בתל אביב	5.8	-	6.0	-	-
מכללה אקדמית הדסה ירושלים	5.2	4.1	5.8	-	-
המכללה האקדמית להנדסה בראודה כרמיאל	4.8	-	4.8	-	4.8
המסלול האקדמי - המכללה למנהל	4.7	5.1	6.0	3.3	-
SCE המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון	4.3	-	4.3	-	-
המרכז האקדמי רופין	3.9	3.6	6.0	2.4	-
המכללה האקדמית נתניה	3.5	3.2	8.1	2.2	-
עזריאלי מכללה אקדמית להנדסה ירושלים	3.2	-	3.2	-	-
המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן	3.1	4.2	1.8	-	-
המכללה האקדמית עמק יזרעאל ע"ש מקס שטרן	2.9	2.7	6.2	1.1	-
המכללה האקדמית ספיר	2.9	2.5	8.6	-	-
המכללה האקדמית תל-חי	2.8	2.3	4.0	-	-
המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט	2.2	2.2	-	-	-
המרכז האקדמי לב	2.1	2.5	2.1	0.8	-
המרכז האקדמי למשפט ולעסקים	2.1	2.1	-	-	-
הקריה האקדמית אונו	2.0	1.9	2.1	2.2	-
המכללה האקדמית אשקלון	1.4	1.4	-	-	-
המרכז האקדמי פרס	1.1	1.1	-	1.3	-
מכון שכטר למדעי היהדות	0.7	-	-	0.7	-
המכללה האקדמית צפת	0.5	-	-	-	-
המכללה האקדמית אחווה	0.4	-	-	-	-
המכללה האקדמית רמת גן	0.4	-	-	0.3	-
המכללה האקדמית גליל מערבי	-	-	-	-	-

- = חוסר מקרים

קבוצת אוכלוסייה

אחוז היהודים והאחרים¹² ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר היה גבוה יותר מאחוז הערבים (5.8% לעומת 1.8%, בהתאמה), בקרב מקבלי כל התארים. בתואר השלישי הפער מצטמצם מאוד, וההפרש עומד על כאחוז.

לוח ו - מקבלי תארים בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי תואר וקבוצת אוכלוסייה

קבוצת אוכלוסייה	סה"כ	תואר ראשון	תואר שני	תואר שני ברפואה	תואר שלישי
סה"כ (מספרים מוחלטים)	763,463	493,876	233,464	9,970	26,153
יהודים ואחרים (אחוזים)	5.8	6.1	4.6	8.7	11.2
מזה: יהודים (אחוזים)	5.6	5.8	4.4	8.5	10.6
ערבים (אחוזים)	1.8	1.7	1.6	4.1	9.5

מאזן בין יוצאים לחוזרים בשנים 2017-2022

בנתונים שפורסמו לעיל לא ידוע מתי מקבלי התארים יצאו לחו"ל וכמה זמן הם שהו שם (כלומר האם שהו בחו"ל יותר מ-3 שנים) מפני שהנתונים מתארים את המצב נכון לשנת 2022. המאזן מציג את התמונה העדכנית ביותר של מגמת ההיחלשות בחו"ל בשנים האחרונות. אחוז החוזרים מתייחס לאלה ששהו בארץ שנתיים ברציפות. לדוגמה אחוז החוזרים בשנת 2022 כולל את אלו ששהו בארץ בשנים 2021-2022. יוצאים חדשים מתייחס לאלו שיצאו לחו"ל בשנים האחרונות (מ-2017 ואילך). לדוגמה, אחוז היוצאים החדשים ב-2017 כולל את אלו שיצאו לחו"ל ב-2015 ושהו שם שלוש שנים.

בשנת 2022 היו בארץ 968 חוזרים לאחר שהייה של שלוש שנים בחו"ל (עלייה לעומת שנת 2021 שבה חזרו 836 אנשים). מספר החוזרים עולה משנת 2017. לעומת זאת, עד שנת 2019 מספר היוצאים עלה מדי שנה, אך בשנת 2020 ניתן לראות שהמגמה השתנתה, ומספר השוהים בחו"ל באותה שנה היה נמוך יותר. ייתכן שהשינוי בשנה זו הושפע ממגפת הקורונה אשר גרמה ליוצאים לחזור לארץ. בשנת 2021 חלה עלייה במספר היוצאים, אך היא נעצרה בשנת 2022. ההפרש בין היוצאים לחוזרים יורד עם השנים, והוא עמד על 1,439 בשנת 2022. משמעות הירידה היא שהיו פחות יוצאים ויותר חוזרים עם השנים.

¹² אחרים כוללים נוצרים לא ערבים וחסרי סיווג דת.

לוח ז - מאזן בין יוצאים (שוהים בחו"ל שלוש שנים לאחר שגרו בארץ) לבין השבים לארץ, בקרב מקבלי תארים בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) לפי שנה

שנה	יוצאים (שוהים בחו"ל שלוש שנים לאחר שגרו בארץ)	שבים (נמצאים בארץ שנתיים)	הפרש בין יוצאים לשבים
2022	2,407	968	1,439
2021	3,411	836	2,575
2020	3,231	787	2,444
2019	3,533	651	2,882
2018	3,456	651	2,805
2017	3,135	502	2,633

דור ראשון להשכלה גבוהה

הנושא דור ראשון להשכלה גבוהה זוכה בשנים האחרונות לתשומת לב רבה בשל ההקשר שלו להשתלבות בהשכלה גבוהה ולהצלחה בה. סטודנט או מקבל תואר אקדמי ייחשב כדור ראשון להשכלה גבוהה אם לאף אחד מהוריו אין תואר אקדמי.

ל-51.5% מכלל מקבלי תואר אקדמי בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016), יש לפחות הורה אחד עם תואר אקדמי.

האחוז של מקבלי תארים שלאחד מהוריהם יש תואר אקדמי היה גבוה יותר בקרב אלו ששהו שהייה ממושכת בחו"ל לעומת אלו שלא שהו בחו"ל - 68.4% לעומת 50.6%, בהתאמה.

לוח ח - מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ד (1990-2016), לפי השכלת הוריהם ושהייה ממושכת בחו"ל, אחוזים

השכלת הורים	סך הכל	לא שהו בחו"ל 3 שנים ויותר	שהו בחו"ל 3 שנים ויותר
סך הכל	100.0	100.0	100.0
דור ראשון להשכלה גבוהה	48.5	49.4	31.6
לפחות הורה אחד עם תואר אקדמי	51.5	50.6	68.4

3.5% ממקבלי תארים שהם דור ראשון להשכלה גבוהה שהו שהייה ממושכת בחו"ל בשנת 2022, לעומת 7.1% ממקבלי תארים שלפחות לאחד מהוריהם יש תואר אקדמי.

לוח ט - אחוז השוהים בחו"ל בקרב מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016), לפי השכלה הוריהם

השכלת הורים	סה"כ	מתוכם: שהו בחו"ל 3 שנים ויותר
סה"כ	100.0	5.5
דור ראשון להשכלה גבוהה	100.0	3.5
לפחות הורה אחד עם תואר אקדמי	100.0	7.1

ארץ לידה

אחוז השוהים בחו"ל שלוש שנים ויותר בקרב ילידי חו"ל שקיבלו תואר בארץ היה גבוה, ובמיוחד בקרב ילידי בריה"מ (לשעבר) שקיבלו תואר שלישי בארץ (26.2%) ובקרב ילידי קנדה וארה"ב שקיבלו בארץ תואר שני ברפואה (26.2%)-ו-22.3%, בהתאמה). לעומת השנים הקודמות, האחוז בקרב ילידי ברית המועצות (לשעבר) אשר שהו בחו"ל היה גבוה, ואילו האחוז בקרב ילידי ארה"ב וקנדה היה נמוך. בקרב ילידי פולין, אתיופיה, מרוקו ועיראק אשר קיבלו תואר בארץ, פחות מ-3.0% שוהים שהייה ממושכת בחו"ל. גם בשנת 2022 היה אחוז ילידי הארץ נמוך יחסית מהאחוז של כלל השוהים בחו"ל בכל התארים.

לוח י - מקבלי תארים בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי ארץ לידה, אחוזים

מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו מספרים מוחלטים	סך הכל שהו בחו"ל	מקבלי תואר ראשון ששהו בחו"ל	מקבלי תואר שני ששהו בחו"ל	מקבלי תואר שני ברפואה ששהו בחו"ל	מקבלי תואר שלישי ששהו בחו"ל	ארץ לידה
763,463	5.5	5.7	4.4	8.2	11.1	סך הכל
631,624	4.2	4.4	3.3	6.7	8.3	ישראל
72,963	13.4	13.2	11.8	13.6	26.2	ברית המועצות (לשעבר)
12,292	15.5	15.9	14.7	22.3	12.9	ארצות הברית
4,733	7.2	8.0	5.3	7.0	7.7	צרפת
4,727	7.1	8.2	4.6	12.1	11.0	רומניה
4,683	12.4	13.5	9.6	0.0	17.7	ארגנטינה
4,352	2.1	2.6	1.1	0.0	3.9	מרוקו
3,415	2.4	2.4	2.2	0.0	0.0	אתיופיה
2,551	11.8	13.3	9.4	11.8	11.5	הממלכה המאוחדת
1,774	4.0	4.1	2.5	19.2	10.3	איראן
1,746	12.3	13.7	9.8	10.5	13.0	דרום אפריקה
1,334	17.5	16.5	18.2	26.2	15.3	קנדה
1,190	11.9	13.1	8.8	15.8	15.0	גרמניה
1,145	2.7	3.8	1.5	0.0	2.6	פולין
1,072	13.1	12.0	14.5	0.0	18.6	ברזיל
726	1.9	2.4	1.0	0.0	0.0	עיראק
702	11.7	14.8	7.2	0.0	13.4	איטליה
699	10.6	11.5	8.3	0.0	11.8	בלגיה
693	6.1	6.8	4.5	0.0	0.0	טורקיה
568	13.9	16.1	11.7	0.0	11.4	שווייץ

יישוב מגורים בגיל 18

9.0% ממוקבלי התארים אשר התגוררו בסביון בגיל 18 שוהים בחו"ל נכון לשנת 2022 (עלייה לעומת השנה הקודמת). אחוזים גבוהים מהממוצע של שוהים בחו"ל נמצאו גם בקרב מקבלי תארים שהתגוררו ברמת אפעל, עומר, רמת השרון, תל אביב-יפו, הרצלייה וחיפה. בערים כגון בני ברק, נתיבות, קריית מלאכי ואום אל-פחם אחוז השוהים בחו"ל נמוך מ-3.0%.

לוח יא - מקבלי תארים בישראל בשנים תש"ן-תשע"ו (1990-2016) ששהו בחו"ל שלוש שנים ויותר בשנת 2022, לפי יישוב מגורים* בגיל 18

מקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו, מספרים מוחלטים	ממוקבלי תארים בשנים תש"ן-תשע"ו, מספרים מוחלטים	יישוב מגורים בגיל 18
5.5	763,463	סך הכל
9.0	681	סביון
7.8	871	רמת אפעל
7.6	8,434	רמת השרון
7.5	51,261	תל אביב-יפו
7.5	2,222	עומר
7.4	1,679	זכרון יעקב
7.3	40,953	חיפה
7.2	15,641	הרצלייה
2.7	6,261	בני ברק
2.5	751	קריית ארבע
2.5	1,575	שפרעם
2.5	651	אלון שבות
2.2	1,472	נתיבות
2.1	1,623	קריית מלאכי
1.9	1,058	אלקנה
1.8	1,713	בית שאן
1.4	1,317	קרני שומרון
1.3	1,342	טירה
1.1	934	כפר כנא
1.0	1,722	אום אל-פחם
0.6	1,631	סח'נין

* רשויות מקומיות נבחרות עם 500 תושבים ומעלה.

סגל אקדמי

26.7% ממקבלי תואר שלישי בישראל בשנים 1990-2000 היו חברים בסגל האקדמי של האוניברסיטאות והמכללות האקדמיות בשנת 2010. מתוכם, רק 1.2% שהו שהייה ממושכת בחו"ל נכון לשנת 2021. נראה כי החברות בסגל האקדמי גרמה ל-98.8% להישאר בארץ.

לוח יב - מקבלי תואר שלישי בשנים 1990-2000, לפי חברות בסגל האקדמי בשנת 2010 ושהייה ממושכת בחו"ל בשנת 2021

מספרים מוחלטים, אא"כ צוין אחרת

תואר	סה"כ	לא שהו בחו"ל בשנת 2021	שהו בחו"ל בשנת 2021
מקבלי תואר שלישי	13,489	12,153	1,336
לא חברים בסגל האקדמי במכללות ובאוניברסיטאות	9,892	8,600	1,292
חברים בסגל האקדמי במכללות ובאוניברסיטאות	3,597	3,553	44
אחוז סגל מתוך מקבלי תואר	26.7	29.2	3.3
אחוז חברי הסגל בשנת 2010 אשר שהו בחו"ל בשנת 2021	100.0	98.8	1.2